

Hallintotieteiden tutkinto-ohjelman kirjallisten töiden opas

Hallintotieteiden tutkinto-ohjelma
Johtamiskorkeakoulu
Tampereen yliopisto
2017

Sisältö

1 Johdanto	9
2 Kirjallisen esityksen lajit.....	2
2.1 Tenttivastaus.....	2
2.2 Essee	2
2.3 Referaatti	3
2.4 Seminaariesitelmä.....	3
2.5 Oppimispäiväkirja.....	3
2.6 Blogikirjoitus	4
2.7 Raportti	4
2.8 Tutkimusraportti.....	5
2.9 Posterit.....	6
2.10 Oikeustapausanalyysi ja oikeustapaustiivistelmä	6
2.11 Kirjallisuusanalyysi.....	7
3 Kirjallisten esitysten rakenne ja viimeistely	7
3.1 Otsikointi.....	7
3.2 Ulkoasu	8
4 Lähteet ja viittaaminen.....	8

1 Johdanto

Hallintotieteiden tutkinto-ohjelmassa opiskelun aikana kirjoitetaan useita kirjallisia töitä. Nämä kirjalliset työt antavat sekä akateemisia että työelämävalmiuksia. Perinteisten opinnäytteiden, kandidaatintutkielman ja pro gradu -tutkielman, lisäksi tieteellisen kirjoittamisen taitoja edellytetään monilla muillakin opintojaksoilla. Kirjallisia töitä ovat esimerkiksi esseet, referaatit, tenttivastaukset, oppimispäiväkirjat, kirjallisuusanalyysit ja raportit. Myös seminaariesitelmiin voi liittyä kirjallinen osuus. Uudempia opintojaksoihin liittyviä kirjallisia töitä ovat esimerkiksi posterit ja blogikirjoitukset. Julkisoikeuden opintosuunnassa opiskelijat kirjoittavat myös oikeustapausanalyyseja.

Tämän kirjallisten töiden oppaan tavoitteena on koota yhteen hallintotieteissä käytettyjä tieteellisen kirjoittamisen hyviä käytäntöjä ja toimia oppaana koko opiskeluajan. Opintojaksoilla vastuuopettaja voi antaa tarkentavia ja täydentäviä ohjeita tai vastuuopettaja voi myös ohjeistaa tästä oppaasta poikkeavalla tavalla, jolloin luonnollisesti noudatetaan vastuuopettajan antamaa ohjeistusta. Muissa tapauksissa voidaan hyödyntää tätä opasta.

Hyvä tieteellinen teksti välittää lukijalle mahdollisimman selkeästi tehdyn tutkimuksen tai esityksen tulokset ja keskeiset näkökulmat. Asiasisältö on missä tahansa kirjallisessa työssä tärkeintä. Jotta asiasisältö välittyisi lukijalle oikein, on kirjallisen työn jäsennyksen, kieliasun ja ulkoasun oltava kunnossa. Esitystavassa on lisäksi pyrittävä selkeyteen, loogisuuteen ja johdonmukaisuuteen. Huolimaton esitystapa vaikeuttaa työssä esitettyjen ajatusten ymmärtämistä. Asianmukainen kirjallisuuslähteiden käyttö ja dokumentointi ovat tärkeä osa hyvää tieteellistä kirjoittamista. Sen vuoksi opas sisältää esimerkkejä siitä, miten lähdekirjallisuutta tulee käyttää ja miten niihin tulee viitata.

Kirjallisen ilmaisun tyyliä on myös merkitystä. Tieteellisen tekstin kieli on erilaista kuin arkikieli, joten puhekielisten ilmaisujen käyttäminen on syytä välttää. Hyvä tieteellinen teksti ei kuitenkaan ole puisevaa, vaikealukuista tai passiivimuodossa kirjoitettua. Kirjoittajan oma persoonallinen tyyli saa näkyä myös tieteellisessä ilmaisussa. Kuten muitakin taitoja, myös kirjoittamista voi oppia. Hyväksi kirjoittajaksi tullaan kirjoittamalla. Mitä enemmän kirjoitat, sitä matalampi on kirjoittamisen kynnyks myös tieteellisen tekstin tuottamisessa. Tärkeää on huolehtia kirjoittamasi tekstin kielenhuollosta. Tekstin tuottamisen lisäksi myös lukeminen tukee ja rikastaa kirjallista ilmaisua. On suositeltavaa lukea tieteellisen kirjallisuuden ohella kaikenlaista ja -tyylistä kirjallisuutta, erityisesti kotimaista kaunokirjallisuutta. Lukeminen kannattaa aina.

2 Kirjallisen esityksen lajit

Seuraavassa esitetään yleisohjeet tyypillisimpiin hallintotieteiden tutkinto-ohjelman opinnoissa käytettyihin kirjallisiin esityksiin. Mikäli opintojakson vastuuopettaja antaa työhön erilliset ohjeet, noudata aina niitä.

2.1 Tenttivastaus

Tenttikysymysten tarkoituksena on mitata opiskelijan osaamista: muistamista, ymmärtämistä ja soveltamistaitoja. Tenttikysymykset ovat useimmiten oikein/väärin -väittämiä, monivalintatehtäviä, määritelmätehtäviä tai esseekysymyksiä. Esseekysymyksissä voi olla vain otsikko tai vastaavasti soveltavampi tehtävä. Opiskelija voi saada tentissä aineistoa, jota hänen tulee vastauksessaan hyödyntää (aineistokysymys). Lue aina ohjeistus huolella ja selvitä itsellesi, mitä vastaukseksi pyydetään.

Kiitettävä tenttivastaus vastaa annettuun kysymykseen ja on rakenteeltaan hyvin jäsennelty, johdonmukainen ja virheetön. Jollet ole varma tiedon oikeellisuudesta, eikä tieto ole keskeinen vastauksen kannalta, se kannattaa jättää pois. Virheellinen tieto heikentää muuten onnistunutta vastausta. Tenttivastauksessa kannattaa keskittyä olennaiseen. Määrä (= vastauksen pituus) ei ole tässä yhteydessä laadun ta.

Tenttivastauksessa voi esittää myös kriittistä pohdintaa, mutta tenttivastaus ei ole varsinaisen tentittävän kirjallisuuden, aineiston tai esitetyn kysymyksen kritisoinnin paras mahdollinen paikka. Jos katsot kritiikille olevan aihetta, vastaa ensin huolellisesti esitettyyn kysymykseen ja esitä sen jälkeen perusteltu kritiikkisi.

2.2 Essee

Essee on kirjoittamalla ajattelemista. Yleensä esseessä on ongelma tai kysymys, jota tarkastellaan valitusta näkökulmasta. Essee ei ole pamfletti, vaan sen on tarkoitus olla puolueeton. Siinä ei siis esitetä ratkaisua tai mielipidettä siitä, miten kysymys tulisi ratkaista. Sen sijaan argumentoidaan, mitä aineiston perusteella kysymyksen ratkaisussa pitäisi ottaa huomioon. Keskeistä on aineiston analysointi ja kirjoittajan oma perusteltu pohdinta. Perusteltu pohdinta ei muodostu irrallisista mielipiteistä, vaan argumentoinnin pitää perustua sitä tukevaan lähdeaineistoon. Kattavan ja monipuolisen lähdemateriaalin ansiokas käyttö osoittaa kirjoittajan perehtyneisyyttä.

Esseen alku ja loppu muodostavat parin: alussa esitetään ongelma tai kysymys, jota esseessä käsitellään, lopussa ongelman ratkaisu on piirun verran lähempänä. Väliotsikot helpottavat esseen jäsentelyä ja sen lukemista.

Kiitettävässä esseessä on tarkkarajainen kysymyksenasettelu. Rakenne on johdonmukainen, ja argumentointi on itsenäistä ja selkeää. Esseessä on hyödynnetty monipuolisesti kattavaa lähdemateriaalia. Kiitettävän esseen ulkoasu on moitteeton (oikeakielisyys ja muotovaatimukset). Erityisesti on kiinnitettävä huomiota lähteiden huolelliseen merkitsemiseen.

Julkisoikeudellisissa esseissä lähdemateriaali sisältää yleensä ja aiheesta riippuen kirjallisuuden lisäksi oikeuslähteitä, eli lainsäädäntöä, lainsäädännön esitöitä ja niin kotimaisia kuin kansainvälisiä oikeustapauksia.

2.3 Referaatti

Referaatti on esseetä suppeampi ja usein tiiviimpi seloste annetusta kirjallisuudesta. Hyvin laadittu referaatti välittää alkuperäisen tekstin/tekstien keskeisimmän sanoman selkeänä ja asiallisena.

Aineistosta ja ohjeistuksesta riippuen referaatin tarkoituksena voi olla annetun kirjallisuuden keskeisten argumenttien esittely kokonaisuudessaan tai vastaavasti laajemmasta aineistosta esimerkiksi oman tutkimuskysymyksen kannalta olennaisten asioiden referointi. Ensimmäisessä tapauksessa referaatti noudattaa alkuperäisen tekstin rakennetta, teemoja ja tuloksia kun toisessa tapauksessa referaatti muodostuu tutkimuskysymyksen kannalta keskeisimpien asioiden selostuksesta.

Kiitettävässä referaatissa tunnistetaan ja tiivistetään kirjallisuuden keskeisimmät löydökset selkeästi ja yhtenäisesti omin sanoin. Referaatissa tuleekin välttää pitkien lainausten käyttämistä, hajanaisuutta ja epäolennaisuuksia. Referaatissa noudatetaan samaa viittauskäytäntöä kuin muissa teksteissä.

2.4 Seminaariesitelmä

Seminaariesitelmät valmentavat tieteelliseen tutkimustyöhön. Niiden avulla hankitaan tuntumaa tieteellisen tutkimusraportin kirjoittamiseen. Seminaariesitelmien avulla perehdytään myös tieteellisten raporttien kirjallisiin ja suullisiin esittämisen- ja käsittelytapoihin. Seminaariesitelmä noudattaa usein rakennetta 1) mitä tutkittiin/kysyttiin/etsittiin, 2) miten vastausta/tuloksia on hankittu ja 3) mihin päädyttiin. Tarkempia ohjeita seminaariesitelmien laadinnasta annetaan seminaarien yhteydessä.

2.5 Oppimispäiväkirja

Oppimispäiväkirja tai luentopäiväkirja ei ole pelkästään luentojen sisällön referaatti. Sen tarkoituksena on jäsentää ja kommentoida luentoja tai seminaariesityksiä itsenäisesti ja kriittisesti pohdiskellen. Oppimispäiväkirjassa seurattujen luentojen aiheet ja omaehtoinen pohdinta yhdistyvät esseemäiseksi kokonaisuudeksi. Olennaista on pohtia asioita

moninäkökulmaisesti ja perustella näkökulmansa selkeästi. Suositeltavaa on myös nostaa esiin asioita, jotka jäivät epäselviksi tai selvenivät, sekä kertoa, mitä ajatuksia opittu herätti.

Oppimispäiväkirja voidaan myös yhdistää esimerkiksi työelämävierailuun tai ulkomailla tapahtuvaan vierailuun.

Oppimispäiväkirjassa arvioidaan sisällöllisten kysymysten lisäksi omaa oppimisprosessia ja uusia asioita suhteessa aiemmin opittuun.

Jollei oppimispäiväkirjasta anneta erityisiä ohjeita, opiskelijan odotetaan valitsevan itse kysymykset ja näkökulmat, joita hän tarkastelee. Vastuuopettaja voi myös ohjata oppimispäiväkirjan laadintaa antamalla sitä varten kysymyksiä ja kotitehtäviä. Luentojen seuraamisen lisäksi oppimispäiväkirjalta voidaan edellyttää perehtymistä annettuun ja/tai itse hankittavaan aineistoon. Tällöin arvioinnissa otetaan huomioon myös lähteiden käyttö.

Oppimispäiväkirja on tyyliltään ja muotovaatimuksiltaan vapaampi kuin muut kirjalliset työt. Käytettävä kieli voi olla elävämpää kuin muissa kirjallisissa töissä. Myös oppimispäiväkirjassa tulee erotella selvästi, mikä ajatus on peräisin esimerkiksi luennoitsijalta tai kirjallisuudesta ja mikä on taas kirjoittajan omaa pohdintaa. Oppimispäiväkirjaa kirjoitetaan luentokertojen jälkeen ja välissä, mutta se palautetaan vasta kurssin päättyessä tai vastuuopettajan antaman ohjeistuksen mukaan.

2.6 Blogikirjoitus

Tiivis esitystapa on tyypillistä blogikirjoituksille. Blogikirjoitus liittyy yleensä ajankohtaisteemoihin, ja se sisältää linkityksen verkossa oleviin muihin julkaisuihin (esim. alkuperäisiin asiakirjoihin), joista saa lisätietoa. Tekstissä ei anneta kaiken kattavaa kokonaiskuvaa annetusta aiheesta, vaan siinä valitaan jokin sopiva näkökulma aiheeseen. Opintojaksoilla tehtävissä blogikirjoituksessa kirjoittaja voi toimia esimerkiksi objektiivisen tutkijan asemassa, tai hänen tulee tehtävänannosta riippuen valita sopiva rooli, josta annettua aihetta tarkastellaan. Blogiteksti voidaan kirjoittaa esimerkiksi kokemusasiantuntijana tai nimetyn kansalaisjärjestön tai intressitahon edustajana. Blogikirjoitus sisältää tekstin lisäksi myös usein kuvia, videokuvaa tai ääntä. Blogeissa on kommentointimahdollisuus. Ota blogikirjoituksessa huomioon sen julkaisukanava ja julkisuus, onko se kenen tahansa luettavissa vai tarkoitettu vain rajatuille lukijoille.

2.7 Raportti

Raportti on selonteko asiasta tai tapahtumasta. Raportilta vaaditaan johdonmukaista rakennetta, ja sen pitää olla objektiivinen. Hallintotieteiden opinnoissa laaditaan työelämäraportti osana jaksoa Harjoittelu ja työelämävalmiudet 10 op. Ohjeet työelämäraportin kirjoittamiseen löytyvät Johtamiskorkeakoulun nettisivuilta [linkki](#)

2.8 Tutkimusraportti

Opintojaksoilla voidaan laatia myös pienimuotoinen tutkimus, johon kerätään empiiristä aineistoa pienryhmissä ja josta laaditaan tutkimusraportti. Tutkimusraportin laajuus vaihtelee opintojaksoittain ja opintojen vaativuuden mukaisesti, laajuus on yleensä noin 10-30 sivun välillä.

Tutkimusraportista tulisi löytyä ainakin seuraavat viisi lukua. Otsikoita voi ja kannattakin muokata siten, että ne vastaavat paremmin oman työn sisältöä.

TUTKIMUSRAPORTIN OTSIKKO

Opintojakson nimi ja koodi

Opiskelijoiden nimet ja opiskelijanumerot

Opintojakson vastuuopettaja

Suorituksen ajankohta (esim. Toukokuu 2017)

1. Johdanto

Lyhyt johdattelu tutkimuksen teemaan

2. Tutkimusasetelma

Tutkimusasetelman kuvaus; tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset, käytettävät tutkimusmenetelmät, teoreettinen viitekehys, kerätty empiirinen aineisto sekä tulokset, päätelmät ja pohdintaa

- Mikä oli aineisto? Miten aineisto kerättiin? Miksi juuri tämä aineisto sopii tutkimuskysymykseen / aiheeseen?
- Mikä oli analyysimenetelmä? Miksi juuri tämä menetelmä sopii tutkimuskysymykseen ja aineistoon?

3. Teoreettinen viitekehys

Keskeiset käsitteet ja aineiston tulkinnassa käytetyt teoriat. Temaattiset väliotsikot

4. Aineiston analyysi/tulkinta

- aineiston monipuolinen hyödyntäminen ja tulkinta (esim. haastatteluaineistosta voi esittää suoria sitaatteja)
- Temaattiset väliotsikot

5. Päätelmät ja pohdintaa

- Mitkä ovat tutkimuksen tulokset?
- Mitä tulosten pohjalta voi päätellä (päätelmät)?

- Vastaukset tutkimusongelmaan ja -kysymyksiin
- Päätelmien pohdinta

2.9 Posterit

Posterit (tietotaulu, tutkimusjulistet, julistet) on lähes jokaisella tieteenalalla yleinen tapa julkistaa tutkimustyötä ja -tuloksia tieteellisten kokouksien yhteydessä. Opintojaksoilla käytetään myös tieteellisiä postereita, joissa kuvataan tutkimusta ja sen tuloksia lyhyesti ja ytimekkäästi. Posterit koostuu johdannosta, aineisto- ja menetelmäkuvauksista, tuloksista sekä johtopäätöksistä. Posterin tulee olla ulkoasultaan selkeä ja siinä on mahdollista käyttää tekstin lisäksi kuvia ja taulukoita.

2.10 Oikeustapausanalyysi ja oikeustapaustivistelmä

Oikeustapausanalyysin kohteena on kansallisen tai kansainvälisen tuomioistuimen ratkaisu. Analyysin tavoitteena on tarkastella ratkaisun sisältöä monipuolisesti ja kriittisesti. Analyysissä arvioidaan esimerkiksi sitä, miten vakuuttavasta argumentaatiosta on kyse ja miten hyvin se on sopusoinnussa aikaisemman tulkintakäytännön kanssa.

Oikeustapausanalyysi alkaa lyhyellä kuvauksella tapauksen tosiseikastosta. Kuvauksen tulee olla riittävä asian ymmärtämiseksi, mutta tarpeettomiin yksityiskohtiin ei kannata mennä. Analyysi on yleensä hyvä rajata koskemaan vain yhtä tapauksessa ratkaistua tai sivuttua oikeudellista ongelmaa. Oikeudellinen ongelma voi liittyä esimerkiksi perus- ja ihmisoikeuksiin tai harkintavallan käyttöä koskevaan kysymykseen.

Oikeustapausanalyysissä referoidaan, analysoidaan ja kommentoidaan tuomioistuimen argumentaatiota:

- Mikä on tapauksen keskeinen oikeudellinen ongelma? Miten tuomioistuin on rajannut oikeudellisen ongelman käsittelyä? Onko tuomioistuin tunnistanut tapaukseen liittyviä oikeudellisia ongelmia riittävästi? Mihin oikeudellisiin ongelmiin ratkaisussa ei vastata?
- Miten tuomioistuin tulkitsee oikeudellista normia ja sen soveltamisalaa ja kuinka se perustelee soveltamisalan laajuutta?
- Millaista oikeudellista punnintaa tuomioistuin harjoittaa yleisten ja yksityisten intressien välillä? Millaisen painoarvon saavat esimerkiksi perus- ja ihmisoikeudet? Onko tapauksessa normiritiriitä? Jos niin, miten tuomioistuin perustelee ratkaisunormin valintaa?
- Millaisia tulkintaa määrittäviä yleisiä oppeja tuomioistuin käyttää tulkinnassaan? (huom. kotimaisilla ja kansainvälisillä tuomioistuimilla ovat omat tulkintaperiaatteensa)
- Miten tuomioistuin perustelee ratkaisujaan ja onko perusteleminen vakuuttavaa?
- Millaisiin oikeuslähteisiin ja muuhun lähdeaineistoon tuomioistuin ratkaisussaan vetoaa?

Analyysissä tulee hyödyntää aikaisempaa tulkintakäytäntöä ja oikeuskirjallisuutta sekä tehdä vertailua muiden tuomioistuinten ja valvontaelinten käytäntöön.

Opintojaksoilla käytetään myös oikeustapaustiivistelmää (case brief). Siinä on tiiviisti samat peruskysymykset kuin oikeustapausanalyysissä.

2.11 Kirjallisuusanalyysi

Kirjallisuusanalyysin kohteena on tieteellinen artikkeli, väitöskirja tai muu kirjallinen teos. Analyysissä tarkastellaan valittua teosta niin sisällöllisesti, menetelmällisesti kuin sen merkittävyyttä oman oppiaineen ja yhteiskunnan kannalta.

Kirjallisuusanalyysissä on mahdollista pohtia seuraavia kysymyksiä:

- Mikä tutkimuskohde on?
- Miten tutkimuksen tarpeellisuutta on tieteellisesti perusteltu?
- Millainen kysymyksenasettelu on ja onko se onnistunut?
- Millaisia rajoituksia tutkimuksessa on tehty ja ovatko rajoitukset onnistuneita?
- Millaisia tutkimusmenetelmiä tutkimuksessa on käytetty? Onko tutkimusmenetelmien valinta perusteltu ja soveltuva?
- Miten kirjoittaja argumentoi? Onko argumentaatio vakuuttavaa ja perusteltua?
- Millaiseen tutkimustraditioon teos kytkeytyy?
- Millaisia johtopäätöksiä kirjoittaja tekee? Ovatko johtopäätökset kytköksissä aikaan, maantieteeseen tai muuhun kontekstiin?
- Miten merkittäviä tulokset ovat yhteiskunnallisesta näkökulmasta?

3 Kirjallisten esitysten rakenne ja viimeistely

Riippumatta kirjallisen esityksen tyypistä tai palautuskanavasta, varmista aina että itse työstä (ei vain lähettäjän nimestä) löytyvät vaivatta nimesi ja opiskelijanumerosi.

Kirjallisen esityksen perusrakenne on seuraava:

- kansilehti (malli tutkielmaoppaan liitteenä)
- sisällysluettelo (ks. oppaan sisällysluettelo, otsikko on sisällys tai sisältö)
- varsinainen teksti, josta sivunumerointi alkaa
- lähteet
- mahdolliset liitteet

3.1 Otsikointi

Työn nimen tulee olla informatiivinen ja mahdollisimman hyvin työn sisältöä vastaava. Työn nimeen ei tule pistettä loppuun, mutta huutomerkkiä tai kysymysmerkkiä käytetään tarvittaessa. Lukujen otsikoihin pätee samat laatukriteerit kuin työn nimeenkin, joukossa ei kuitenkaan pitäisi olla lukua, jonka nimi sama tai lähes sama kuin työn otsikko. Mieti, voisitko korvata otsikot kuten ”teoreettinen viitekehys” tai ”aineiston analyysi” paremmin niiden sisältöä kuvaavalla nimellä kuten ”Kehysanalyysi kiistaa x käsittelevästä julkisesta keskustelusta”. Mikäli käytät alalukuja, tulisi alalukuja olla aina enemmän kuin yksi ja jokaisella alaluvun otsikolla olla selvä alisteinen suhde pääotsikkoon. Alalukujen määrän tulisi olla suhteessa koko työn pituuteen, lyhyissä töissä ei yleensä käytetä toisen polven alalukuja.

3.2 Ulkoasu

Huolehdi siitä, että työn ulkoasu on yhtenäinen: valitut kirjasimet, kappalejako, viitteiden ja mahdollisten sitaattien ja taulukoiden merkitseminen. Kirjasinkoko 12pt 1,5 rivivälillä 2 marginaaleilla, on käytetyin muotoilu. Valitse selkeä kirjasin, älä kikkaile.

4 Lähteet ja viittaaminen

Lähteiden huolellisella merkitsemisellä osoitetaan lukijalle, mistä jokin asiasisältö on peräisin ja annetaan lukijalle mahdollisuus löytää asiasta lisää tietoa. Tärkeää on myös erotella omat ajatukset muiden ajatuksista, sillä plagiointi on vakava akateeminen rike. Tämän lisäksi osoitetaan alan ja käsiteltävänä olevan aihealueen tuntemusta.

Jokaisen tekstissä viitatus lähteen tulisi löytyä lähdeluettelosta sen nimen mukaan, jota viitteessä on käytetty. Lähteiden merkitsemiseksi on tarjolla runsaasti kattavia oppaita.

Hirsjärvi, Remes, Sajavaara: Tutki ja kirjoita (useita painoksia, esim. 2015)

Viskari, Sinikka: Tieteellisen kirjoittamisen perusteet (2009, 5. uud. painos)

<http://www.uta.fi/yky/sos/kaytannot/viittausohjeet.html>

